

AZ ELNÖK UR...

VISSZAEMLEKFZÉSEK A HÁZELNÖK FOGADÓTERMÉBEN

Gáspár Antal rajzaiva

Uj portrék vonultak be a parlament gyönyörű elnöki elfogadótermébe, a t. Ház elnökének nevezetes képcsarnokába. Három házelnök képe most került fel a falra, az elnöki galériába: Sztranyavszky Sándoré, Kornis Gyuláé és Darányi Kálmáné, az egyetlen magyar képviselőházi elnöké, akit méltóságának viselése közben ért utól a halál. A három új képpel meg is telik a terem fala, már csak a mostani házelnök, Tasnádi-Nagy András számára marad ott hely. A jövő elnökeit a terem másik falán örökítik majd meg a híres gyűjtemény számára.

Közel száz esztendő házelnökét tekintenek le. A negyvennyolcas képviselőház elnöke, Pázmándy Dénes nyitja meg a sort. Kissé odébb Péchy Tamás képe függ. A 80—90-es években volt elnök, ő ült a leghosszabb ideig — tizenkét évig — a házelnöki székben. Egy viharos ülés izgalmi közben vele történt meg, hogy az egészen fiatal Tisza István felszaladt az elnöki emelvényre és erélyesen szólt oda Péchynek:

— Szaporábban rázza, öregem, azt a kolompot, mert kiütik a kezéből!

Mert egyszerűnek látszik ugyan a dolog, de valójában banni kell tudni az elnöki csengővel. Jó sulyos darab, érteni kell a módját, hogy lehet hatásosan megrázni. Az egykori nemzetgyűlési honatyák bizonyonnyal emlékeznek még rá, hogy kitűnő alelnökük, néhai jó Bottlik József rázza, csak rázza a csengőt, de hang bizony alig jött ki belőle.

Habakuk!

Rakovszky István volt a csengő kezelesének igazi mestere. Ha ő hatalmas kezével megragadta azt, csak úgy zugott bele a terem. Igaz, hogy ha ferencjózsefkabátjában kihajolt az elnöki székéből és félelmetes tekintet mért a nyugtalankodó képviselőre; sokszor az is elég volt, nem kellett csengő, hogy rendet teremtsen.

Volt egy szenvedélye Rakovszky-nak: a külföldi házszabályok tanulmányozása. Állandóan a zsebében hordta a belga házszabályokat. Gyűröttek, kopottak, foltosak voltak a lapjai a sok studirozástól. Nem egyszer óráig tartott előadást akkori titkárának, Lukács Gyulának, most a képviselőház kiváló elnöki osztályfőnökének. Néha

nevezetes Szentkirály-utcai lakásán is folytatta házszabály-előadásait. Azután „politizáltak”. Már úgy, hogy Rakovszky politizált, a titkár pedig hallgatott. Mert a közbeszólást ebben az alakulásban sem igen szerette az elnök ur. Nem is szólva arról, hogy a nyugalmáról már akkor is közismert titkárnak eszeágában sem volt, hogy ezt megkísérelje.

Rakovszky gyakran megneveztette a Házat derűs elnöki figyelmeztetéseivel. Egyszer Friedrich István valami olyasfélét mondott: majd meglátják, hogy a dolognak rossz következménye lesz! Az elnök nyomban rácsöngetett:

— Figyelmeztetem a képviselő urat, hogy az utolsó jó Habakuk volt és az is — éhenhalt.

Az átöltözött portré

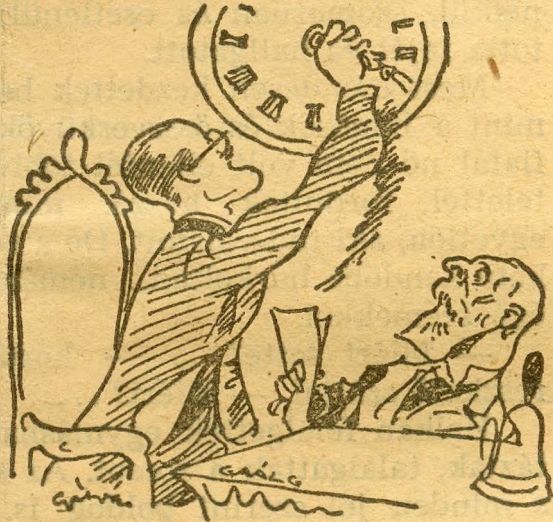
Érdekes története van, hogy került a képcsarnokba Gaal Gaszton portréja. A galéria díszmagyarban örökíti meg az elnököket, de a kemény, hajlíthatatlan, erős meggyőződésű, kivételesen puritán Gaal Gaszton nem akart hozzájárulni, hogy őt is magyar díszöltözetben fessék le. Ő egyszerű ember, mondta, sohasem hordott díszmagyart, most sem tér el a felfogásától. És valóban, a díszmagyaros képcsarnokba Gaal Gaszton fekete szalonruhás portréja került és úgy függött is sokáig a falon.

Egy napon meglepetéssel láttuk, hogy az elnök ur képe díszmagyarba „öltözött át”. Nem tudni, hogy volt. Lehet, hogy egyszer megállt Gaal Gaszton a gyűjtemény előtt s talán az

lehetett a benyomása, hogy zavarja az összhangot az ő portréja. És másnap újra modellt ült — fekete díszmagyarban.

Gaal Gaszton mindennap pontosan nyolc órakor parlamenti szobájának asztalánál ült. Gyakran lehetett látni, amint télen, nyáron reggel hét-nyolc között gondolataiba mélyedve haladt

a Dunaparton az Országház felé. Az ülést pedig pontosan tíz órakor megnyitotta. Pont tízkor, nem egy másodperccel tíz után. Nem törődött azazal, ki van ott. Egyszer megtörtént, hogy a soros jegyzőn kívül egyetlen képviselő sem volt az ülésteremben. (talán a Házban sem), amikor az emelvényen megszólalt a csengő:

— T. Ház! Az ülést megnyitom.

Az ujságírók a jegyzőre néztek, a jegyző az ujságírókra. Szerencsére azután nagyobb baj nem volt, mert az elnöki előterjesztések közben megérkezett a szónok és megkezdődött az „ülés”.

Emlékezetes szerepet vállalt Gaal Gaszton akkor, amikor az első nemzetgyűlés kapuzárása előtt rendkívül kiéleződött helyzetben megállította a t. Ház óráját. Arról volt szó, hogy a nemzetgyűlés választójogi törvény nélkül oszlik szét és rendelettel életbelépő választójoggal kell megtartani az új választást Gaal Gaszton reggeltől estig, megállás nélkül közvetített a többség és az ellenzék között. Mikor azután elkövetkezett az ülés bezárásának pillanata, az a küldöttség pedig, amelyik Apponyi vezetésével utolsó kísérletként a kormányzó elé járult, még nem érkezett vissza a parlamentbe, a képviselők arra lettek figyelmesek, hogy megmerevedett a Ház órájának mutatója.

...Az már a történelem lapjaira tartozik, hogy egy óra múlva, az elnök intésére, miért kellett újra megindulnia az óramutatónak.

Szép szavak hangzottak el Apponyi ajkáról másnap, a nemzetgyűlés záróülésén. Gaal Gaszton elnöki bucsuszavaiban azt mondta, hogy mindent őszinte, tiszta szándékból tett, mire a nagy államférfiu így válaszolt:

— Az elnök ur olyat mondott, amelyet mindenki el szokott mondani magáról. De ő abban a kivételes helyzetben van, hogy neki ezt mindenki el is hiszi.

„Átütő” premier-siker

Hosszu ideig, hat évnél tovább ült az elnöki székben Almásy László, időtartamban csak Péchy Tamás szárnyalta túl az ő házelnökségét. Csön-des, finom, halkszavú ur volt, nép-

szerű elnök, szerette az ellenzék is. Igazán nem járt neki a „viharelnöki“ cím. Ezt a titulust az az elnök kapja, akinek pusztán megjelenésére vihart előlegez az ellenzéki. (és titokban: a kormánypárti) képviselő ur.

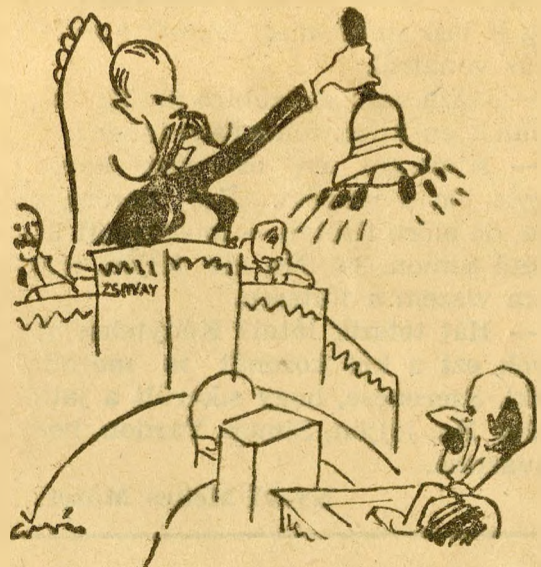
Kedves játéka a véletlennek, hogy éppen a szelid Almásy elnöksége idején vezettek be az ülésterembe nevezetes ujitást, olyat, ami azóta nagy renoméra tett szert rendezavaró képviselők körében. Történt ugyanis, hogy egyidőben a zajongó honatyák megfélemezésére — így találták az illetékesek — néha csekélynek bizonyult az elnök csengője. Egy napon azután a gyanutlan képviselő urak viharzásába retteneteset bömbölt bele a szép csendben felszerelt — viharcsengő.

A premiernek — emlékszünk — tökéletes és átütő sikere volt. Azaz, később derült ki, hogy a siker csak átütő volt, de nem egészen tökéletes. A nagy gondal előkészített próba ugyanis — nagyon helyesen — azt derítette ki, hogy az új csengőszörny jobbra is, balra is, úgy ontja hangját leghatásosabban, ha az emelvényen az elnök asztalának belső oldalára szerelik fel. Így is történt.

Mikor azután a premieren a gombnyomásra megszólalt az ismeretlen hang, olyat bögött — az elnök fülébe (az emelvény alatt ülő szegény gyorsírókról nem is szólva), mintha nem is a csintalan honatyák, hanem az elnök dobhártyája ellen találták volna ki.

Rákosi Jenő és a házelnök

Erélyes, pártatlan óre volt a házszabályoknak és a tanácskozások rendjének Zsitvay Tibor. A pártatlanságot olyan szigorúan értelmezte, hogy egy alkalommal a közbeszóló miniszterelnökre rácsöngetett. A miniszterelnök gróf Bethlen István volt.

A szélső baloldaltól elhangzott élesen támadó beszédet utasította vissza Bethlen. Ezt mondta:

— Ugy látszik, a képviselő urban nincs egy csöpp magyar vér sem.

Erre szólalt meg az elnöki csengő és hangzott el a figyelmeztetés:

— Kérem a miniszterelnök urat, hogy ilyen kifejezést egyik képviselőtársával szemben se méltóztassék használni.

Felejthetetlen marad az a jelenet, amelynek Rákosi Jenő és Zsitvay Tibor voltak a szereplői. A Lenkey Gusztáv vezetésével tisztelgő parlamenti újságírókat örökös díszelnökiük vitte — utoljára — az ujonnan meg-

választott házelnök elé. Amikor szobájából a fogadóterembe lépett Zsitvay, elébe ment Rákosinak, hogy megköszönje a megjelenését.

— Én a te atyáddal egy templomba, egy iskolába jártam — mondta beszédében az újságírófejedelem és melegen magához ölelte Zsitvayt.

Az elnök elfogadóttan állt a helyén és könnyeit törölgette:

— Fogadd, kedves Jenő bátyám, különösen hálás köszönetemet, hogy magas korodban eljöttél hozzám, aki neked fiad, akár unokád is lehetnék.

Az újságírók boldogok voltak, hogy a kivételesen szép találkozásnak tanúi lehettek.

Scitovszky Béla portréjának az a feltűnő érdekessége, hogy a képet aláírás nélkül adta át a képcsarnok számára a festmény kiváló alkotója. Ennek is érdekes előzménye volt. Amikor Karlovics Bertalan elkészült munkájával, nem tetszett neki a kép. Fogta a vásznat és összetépte. Azután újból megfestette a képet, de ez sem elégitette ki. Most mégis megkegyelmezett a szigorú művész a kitűnő portrénak, de szignálni mégsem volt hajlandó.

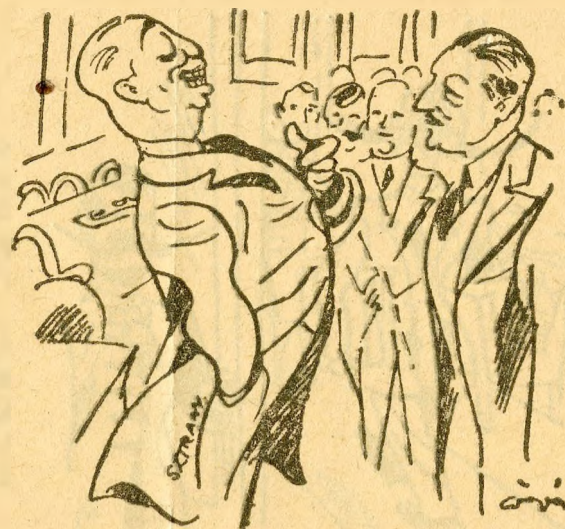
Titokzatos bajuszok a folyosón

Markáns egyéniség került Sztranyavszky Sándorral az elnöki székbe. Sokat adott minden vonatkozásban a dekoratív külsőségekre is. Néhány szépészeti szempontból figyelemreméltó átalakítást végeztetett a parlament épületében. A Sztranyavszky terve alapján újjászületett büffé kedveltebb tartózkodóhelye lett a pihenő honatyáknak, mint addig. Az altiszteket szép sötétzöld magyar ruhába öltöztette, arra pedig, aki az ülésterembe lépett, hogy a frissítő pohár vizet a szónok elé helyezze, fehér kesztyűt huzatott.

Amikor a Ház tisztviselőinek hagyományos tisztelgését jelentette főnökük, Lukács Gyula az új elnöknek, finoman el akarta helyezni, hogy a formáságok mellőzésével szeretné kifejezésre juttatni a tisztviselői karbansőséges tiszteletét. Hogy hát, neki nem is igen kenyere a szónoklás. Sztranyavszky, aki nagyon régóta ismerte a Lukács értékeit, de ismerte a szerénységét is, mosolyogva hártotta el az erőlködést:

— Ne erőlködj! Te csak beszélj szépen, majd én — szónokolok.

Érdekes, hogy Sztranyavszky házelnöksége ugyszólván az első percekben incidenssel kezdődött. Az új ei-

nök a kormánypárt elnöki tisztségéből került a házelnöki székbe. Népszerű, de erős fegyelmet tartó pártelnök volt, a hívek tréfásan „Sándor cárnak“ becézték. „Erős kéz“ lesz az emelvényen — mondogatták már előre a befentesek.

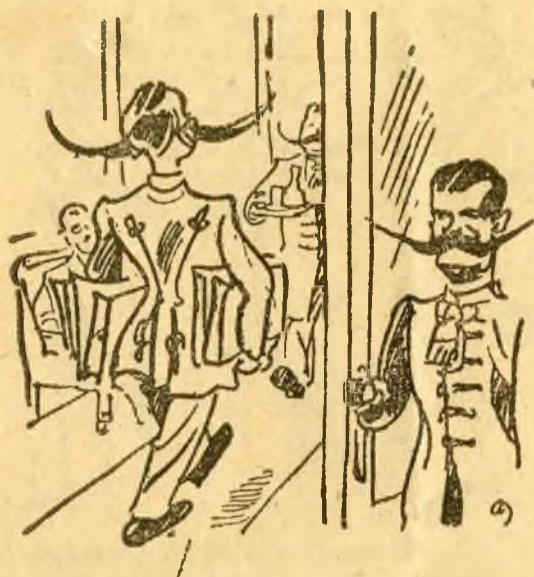
Az összecsapás mingyárt az elnöki székfoglaló elhangzása után történt meg Sztranyavszky és Eckhardt között. Az új elnök még díszmagyarban ült az emelvényen, amikor a kisgazdapárt vezére a napirendi indítványhoz szólva, éleshangu deklarációt akart tenni pártja nevében a lefolyt képviseléválasztásokról. Az elnök azonban váratlanul rácsöngetett és bejelentette, hogy új gyakorlat kezdődik: a napirendi indítványnál csak napirendi kérdésszerű lehet beszélni. Ebből szóvita támadt, Eckhardt évek gyakorlatával ellentétesnek mondta az elnök eljárását, de Sztranyavszky keményen vetett véget a vitának:

— Nem a régi gyakorlat követésére tettem kötelező nyilatkozatot, de arra, hogy a házszabályokat megtartom.

Nem sokkal azután, hogy Sztranyavszky elfoglalta az elnöki széket, izgalmak támadtak a folyosón a t. Ház altisztjeinek bajusza körül. Feltűnt, hogy a nemrég még borotvált arcokra, szinte tegnaptól-mára szép, kipödört magyaros bajuszok kerültek. Volt is erre nagy riadalom. Honnan kerültek elő a titokzatos bajuszok? Az egyik ellenzéki honatya, leleményességére támaszkodva, hamar meg is fejtette a rejtvényt és mingyárt továbbadta: Sztranyavszky bajuszt növesztetett az altisztekkal. Nagy volt a méltatlankodás, támadás is érte az „erőszakos elnököt“, hogy már az emberek legszentebb magánügyeibe is beavatkozik.

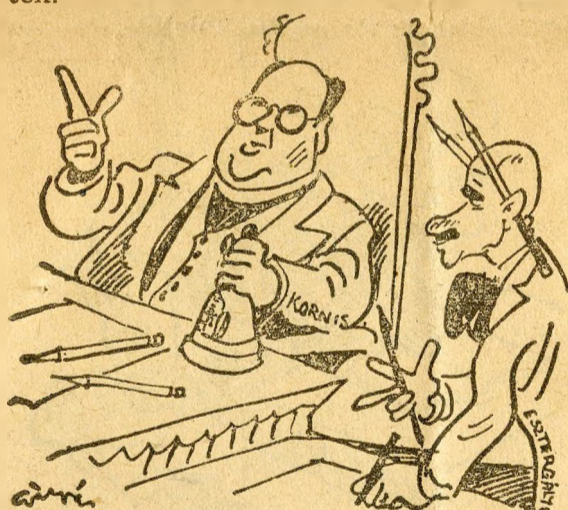
Mindebben különben semmi sem lett volna, de az a mulatságos, hogy

az egész bajuszügyről Sztranyavszky-nak fogalma sem volt. Hamarosan kiderült, hogy a Ház egyik agilis főterembiztosának buzdító szavaira nőttek ki az altiszti bajuszok. Sztranyavszky jót mulatott, amikor megtudta a valóságot.

Egy híres szavazás

Sztranyavszky utódja, Kornis Gyula egyike volt a legnépszerűbb és a legkiválóbb elnököknek. Az egyik nagy ülés izgalmas politikai eseményének éppen ők ketten, az előd és az utód voltak a főszereplői. Az elnök, aki az ülést vezette és a kormánypártból előző napon kilépett hetven főnyi csoport vezére, az ülés főszónoka. Az esemény még frissen él, egy napirendi javaslatnál leszavazták Imrédy Béla miniszterelnök indítványát, aminek azután további fejleményei lettek.

Az utóbbi évek egyik legérdekeesebb és legizgalmasabb ülésén történt meg az a ritka eset, hogy az elnök sokáig képtelen volt megállapítani a döntő fontosságú szavazás eredményét, amit pedig lélegzetvisszafojtva várt az egész terem. Nyilvánvaló volt, hogy fontos politikai következményei lesznek a szavazás kimenetelének. A kormánypárti és az ellenzéki jegyző a terem közepén számlálta a szavazatokat, de egymástól eltérő számokat jelentettek az elnöknek. A számlálást a jegyzők újra és újra megismételték, de Kornis többször kénytelen volt enunciózni:

— A jegyző urak most sem tudták megszámolni az igen-nel szavazókat.

Az izgalmas várakozásnak azután az vetett véget, hogy az elnök elrendelte a szavazatok széksoronként való megszámolását.

Vidor Gyula